

Reactie VH internetconsultatie regeling macrodoelmatigheid

1. Reactie op artikelen

Paragraaf 1: Algemene bepalingen

De VH beveelt aan de definitie van 'profiel van de instelling' (l) zo uit te breiden dat hieronder ook een professionele of academische oriëntatie wordt verstaan (zie ook hieronder bij de artikelsgewijze toelichting artikel 6).

De VH beveelt tevens aan in de definitie van 'sectorplan' (m) ook het woord clusteraanvraag te noemen, zoals genoemd in artikel 8. Daarin staat "Indien het voornemen voor een nieuwe bekostigde opleiding onderdeel uitmaakt van een clusteraanvraag zoals beschreven in een sectorplan of een gelijksoortig plan".

Paragraaf 2: Procedure

Artikel 3: Bekendmaking voornemen tot aanvraag

In art 3.1 staat de bepaling 'maakt zoveel als mogelijk uiterlijk 12 maanden voorafgaand aan de aanvraag...'.
Reactie VH: De VH steunt deze aanpassing in de regeling. Het voorkomt dat instellingen vlak voor de kerst of zomervakantie een aanvraag indienen met onhaalbare reactietermijnen tot gevolg

Herschrijf de tekst van artikel 3 zodat duidelijk wordt dat de strekking van het artikel is dat:

- Er twee momenten per jaar zijn waarop je het voornemen tot een aanvraag bekend kan maken
- na bekendmaking van het voornemen de instelling binnen 12 maanden de aanvraag moet indienen (wat overeenkomt met de artikelsgewijze toelichting).

Paragraaf 3: Nieuwe opleiding

Artikel 5: beoordelen aanvraag

Reactie VH: De verbreding dat meerdere belanghebbenden een zienswijze mogen aanleveren zoals bijvoorbeeld studentenorganisaties waardeert de VH positief. De VH vindt daarbij duidelijkheid over het gewicht dat aan deze zienswijzen wordt toegekend van belang. Derhalve verzoekt de VH hierbij een transparant wegingskader op te stellen.

Artikel 6: Criteria voor het starten van een nieuwe opleiding

In de huidige regeling is een criterium het aantonen van "overwegend een maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte" (artikel 4, lid 1a 2^e bullet). Dit criterium is niet langer opgenomen in het huidige artikel. Het staat nu slechts genoemd in de artikelsgewijze toelichting: "Daarbij kan bijvoorbeeld worden ingegaan op de maatschappelijke en/of wetenschappelijke behoefte aan de opleiding". Volgens OCW is in de huidige regeling onduidelijk dat de maatschappelijke behoefte ondergeschikt is aan de arbeidsmarktbehoefte. Uit de toelichting bij dat artikel in de huidige regeling blijkt ook dat het niet bedoeld was als een zelfstandig criterium maar ter ondersteuning van de motivering van de arbeidsmarktbehoefte. Volgens OCW is daarom dit criterium in de huidige regeling vervallen.

Reactie VH: Het is onwenselijk de maatschappelijke behoefte niet op te nemen als criterium danwel niet als wegingscriterium in te zetten bij de TNO. Naar mening van de VH moet dit criterium weer in het artikel zelf worden opgenomen. Hiermee wordt recht gedaan aan het feit dat het hbo ook opleidt voor opleidingen die voorzien in een maatschappelijke behoefte i.c.m. een arbeidsmarktbehoefte.

Artikel 6 lid 4: In de herziene regeling is dit artikel uitgebreid met de bepaling dat de instelling aantoont waarom het niet mogelijk is vanuit bestaand aanbod te vernieuwen.

Reactie VH: De VH stelt een tekstwijzing voor met het oog op de ontwikkeling van meer cross-sectoraal aanbod. "Bij de noodzaak als bedoeld in het derde lid, onderdeel a, dient te worden onderbouwd dat: de nieuwe opleiding voorziet in een noodzakelijke aanvulling op het bestaande opleidingsaanbod en waarom het niet mogelijk is of niet wenselijk is om de gewenste ontwikkeling vorm te geven via het bestaande opleidingsaanbod."

Tevens staat in lid 4 dat de "de komst van de nieuwe opleiding geen negatieve gevolgen heeft voor de spreiding van het landelijke bestaande opleidingsaanbod."

Reactie VH: de VH hecht belang aan het criterium van de regionale arbeidsbehoefte en ziet dit graag terug in de regeling: de regionale functie moet nadrukkelijker dan nu het geval, een rol spelen; de VH wil hiermee de regionale spilfunctie van het hbo beter borgen. Het hbo leidt namelijk in belangrijke mate op voor de regionale arbeidsmarkt. Toetsing op alleen de landelijke ruimte, maakt dat de hogescholen de regionale arbeidsmarkt niet optimaal kunnen bedienen. Vandaar dat de VH pleit voor toetsing op of de landelijke ruimte of de regionale ruimte.

Artikel 7: Aanvullend criterium wo-opleidingen bij hogescholen en hbo-opleidingen bij universiteiten

De huidige regeling luidt: *“Indien een hogeschool voornemens is een wo-opleiding te verzorgen of een universiteit voornemens is een hbo-opleiding te verzorgen, gelden de volgende aanvullende criteria:*

- a. de opleiding is complementair aan het bestaande aanbod; en*
- b. de opleiding sluit aan bij het profiel van de instelling; en*
- c. er is sprake van een duurzame relatie met een universiteit, indien het een voornemen van een hogeschool betreft of er is sprake van een duurzame relatie met een hogeschool, indien het een voornemen van een universiteit betreft.”*

Deze criteria zijn in de huidige regeling vervallen en vervangen door een nieuwe lid 1 en 2. Waarin een universiteit die voornemens is een hbo-opleiding te verzorgen “in aanvulling op artikel 6 moet aantonen dat er sprake is van een langdurige samenwerking met een hogeschool, en vice versa.

Reactie VH: De VH is van mening dat in het stelsel van hoger onderwijs universiteiten zich moeten ontwikkelen langs de lijn van research universiteiten en hogescholen zich langs de lijn van professionele hogescholen.

De VH is verder van mening dat ook de criteria a en b van de huidige regeling van belang zijn bij de weging en pleit ervoor deze opnieuw op te nemen. Daarnaast lijkt de borging voor het niveau te komen uit “bijvoorbeeld” een samenwerkingsovereenkomst tussen beide instellingen. Deze borging zit naar mening van de VH niet in de aanvraag maar in de continuïteit van de samenwerking. Hierbij zou het logisch zijn, om net als bij een joint degree, vast te leggen dat wanneer de samenwerking stopt de wo-instelling ook niet meer de hbo-opleiding mag verzorgen en andersom, tenzij met een andere instelling de samenwerking gecontinueerd kan worden en het logisch is dat die instelling vanuit haar profiel (zijnde professioneel of academisch) die opleiding zou aanbieden.

Artikel 8: Vrijstelling van de individuele macrodoelmatigheidstoets d.m.v. een geclusterde macrodoelmatigheidsaanvraag (clusteraanvraag)

Dit artikel is nieuw.

Reactie VH: De VH steunt het principe dat geclusterde aanvragen een vrijstelling van de individuele toets tot gevolg hebben. De ervaring rondom het sectorplan masters leert echter dat dit bij de aanvraag geen voordelen oplevert voor de hogescholen, sterker nog een zwaardere belasting met zich meebrengt. Meer transparantie over het beoordelingskader, het verschil tussen cluster en individuele aanvraag, de voordelen ervan en meer transparantie over de weging van kwalitatieve en kwantitatieve onderbouwing is daarbij zeer gewenst. Met name met het oog op innovatieve en interdisciplinaire opleidingen (zie ook artikel 6 bij de artikelsgewijze toelichting).

2. Reactie op artikelsgewijze toelichting

Algemene toelichting

OCW heeft de volgende passage uit de eerdere conceptversie verwijderd:

Wat geldt is dat de wet geen beperkingen stelt aan hoeveel de geaccrediteerde opleiding inhoudelijk kan worden veranderd. Het oordeel hierover ligt bij de NVAO. In de brochure “Ruimte in regels” van het ministerie van OCW is nader toegelicht dat de opleiding veel ruimte heeft om in te spelen op ontwikkelingen zonder daar een nieuwe opleiding voor te hoeven starten. Daarbij is als richtlijn gegeven dat een verantwoorde omgang met de ruimte wat OCW betreft ligt op het maximaal wijzigen van 50% van de beoogde eindkwalificaties van de gehele opleiding (inclusief alle varianten) in zes jaar. Het voorbeeld van 50% is echter geen harde grens. Instellingen mogen daar, met het oog op het eigen profiel en opleidingen en mits goed gemotiveerd, van afwijken. In de toelichting op het accreditatiekader zal de ruimte voor aanpassing van bestaande geaccrediteerde opleidingen worden geëxpliciteerd. “

Reactie VH: Tegen de achtergrond van het doel van de aanpassing van de regeling, zijnde meer ruimte bieden binnen bestaande opleidingen, pleit de VH ervoor deze passage op te nemen in de definitieve regeling. OCW wijst erop dat deze passage staat in de brochure “Ruimte in regels”, maar dit vinden wij niet terug. Met het oog

op het ontwikkelen van (brede) bachelors is dit voor hogescholen echter een belangrijk houvast juist omdat de ruimte voor vernieuwing wordt geëxpliciteerd. Verder merken wij op dat Ad's en masters deels nog in ontwikkeling zijn en het aanbod nog minder breed dekkend is, derhalve is vernieuwing vanuit bestaand aanbod voor deze opleidingen minder aan de orde.

Artikel 4: Indienen aanvraag -> Vervallen hertoetsingsprocedure (alleen vermeld in de toelichting)

In de artikelsgewijze toelichting staat dat de hertoetsingsprocedure vervalt.

OCW is na een praktijk van meer dan 10 jaar nu tot het oordeel gekomen dat de hertoetsingsprocedure in strijd is met de wet. In de wet staat dat een besluit 6 maanden geldig is (nieuwe vestiging of verplaatsing) dan wel 10 maanden (nieuwe opleiding, samenvoeging). OCW ziet geen reden de hertoetsingsprocedure te behouden. De beleidsmatige wens is dat wanneer voor een opleiding een MD-aanvraag wordt gedaan, de opleiding op korte termijn ook daadwerkelijk start.

Reactie VH: Wanneer er momenteel onvoldoende juridische dekking is voor dit artikel in de WHW, pleit de VH ervoor op dit punt een wetwijziging aan te vragen en in afwachting daarvan op basis van bestaand gebruik de hertoetsing tot die tijd in stand houden.

Met deze voorgenomen wijziging zullen opleidingen nu tegelijkertijd moeten werken aan de toets macrodoelmatigheid en de toets nieuwe opleiding om de deadline van tien maanden te halen. Dit vraagt een grote investering in mensen en middelen, terwijl financiering van de nieuwe opleiding nog onzeker is. Met de huidige mogelijkheid tot hertoetsing kunnen veel herhalingsaanvragen worden voorkomen. Bovendien constateert de VH dat de termijn van 10 maanden lang niet altijd haalbaar is. Dit wordt bevestigd door de NVAO. Monitoring of termijnen al dan niet worden gehaald door de NVAO en/of de hogescholen is dan wenselijk.

Artikel 6: Criteria voor het starten van een nieuwe opleiding

Criterium a: arbeidsmarktbehoefte

In de toelichting staat *"Een arbeidsmarktbehoefte dient altijd, dat mag ook in beperkte mate zijn, kwantitatief te worden onderbouwd. De mogelijkheid tot kwalitatieve onderbouwing, zoals ingezet bij de vorige regeling, wordt aanvullend op de kwantitatieve onderbouwing, behouden zodat maatwerk kan worden geleverd bij de beoordeling.*

"Bij interdisciplinaire en meer innovatieve en toekomstgerichte opleidingen kan het meer voor de hand liggen dat de arbeidsmarktbehoefte aan een dergelijke opleiding voornamelijk kwalitatief worden onderbouwd".

Reactie VH: De VH stelt voor te komen tot een nadere specificatie voor interdisciplinaire en innovatieve opleidingen, meer inzicht in de weging van kwalitatieve onderbouwing in een eenduidig beoordelingskader. Bovendien wordt het begrip arbeidsmarktbehoefte naar voorkeur aangescherpt naar de oriëntatie van de opleiding. Het feit dat OCW het voornemen heeft de kwaliteit te verhogen van de (ROA-)data aan de hand waarvan beoordelingen worden gedaan en deze eenduidiger en transparanter te maken, juicht de VH toe.

- De VH pleit ervoor om de eis voor interdisciplinaire en meer innovatieve en toekomstgerichte opleidingen om te draaien: d.w.z. eerst een kwalitatieve onderbouwing en vervolgens een kwantitatieve onderbouwing (waarbij de 1:1 relatie naar de kwalitatieve aspecten helder is). Waar dit niet mogelijk is, wordt dat toegelicht. Dit leidt dan altijd tot een stevig onderbouwde, uniforme en vooral ook eenduidig toetsbare aanvraag. Een beperkte kwantitatieve onderbouwing blijft in de huidige versie een vereiste voor innovatief onderwijs, ook als deze niet mogelijk is. Ervaringen laten zien dat een beperkte kwantitatieve onderbouwing niet altijd mogelijk is bij innovatieve en cross-over opleidingen.
- I.g.v. Ad's is de arbeidsmarktbehoefte vaak lastig kwantitatief aan te tonen omdat Ad's relatief nieuw zijn en Ad-functies nog nauwelijks in functiehuisen opgenomen zijn. T.a.v. Ad-opleidingen geldt bovendien dat zij voor de landelijke arbeidsmarkt opleiden, maar ook vaak voor de regio.
- Daarnaast worden professionele masters, die een ander oriëntatie hebben dan de wetenschappelijke masters, volgens dezelfde criteria beoordeeld als wo-masters. De VH stelt dan ook voor te komen tot een verschillende invulling van het criterium 'arbeidsmarktbehoefte' naar de professionele vs. academische oriëntatie. Hiertoe doen wij dit tekstvoorstel:
  - Voor de wo-bachelor geldt: toon wetenschappelijke en maatschappelijke behoefte aan voor de NL markt

- Voor de wo-master geldt: toon wetenschappelijke, arbeidsmarktbehoefte of maatschappelijke behoefte aan voor de NL arbeidsmarkt;
- Voor de hbo-associate degree, -bachelor en -master geldt: toon arbeidsmarktbehoefte of maatschappelijke behoefte aan voor de NL- dan wel regionale arbeidsmarkt.
- Ook is niet duidelijk hoeveel gewicht er bij de beoordeling wordt toegekend aan de kwalitatieve onderbouwing. Kwalitatieve onderbouwing zou meer gewicht moeten krijgen, en vooral ook de maatschappelijke relevantie. Ook zou er gewicht moeten worden toegekend als er sprake is van regionale steun vanuit hogescholen en bedrijven/werkgevers. Inzicht in deze weging acht de VH wenselijk.
- De VH stelt dan ook voor de artikelsgewijze toelichting aan te passen: *“Bij interdisciplinaire en meer innovatieve en toekomstgerichte opleidingen ligt het meer voor de hand de arbeidsmarktbehoefte aan een dergelijke opleiding voornamelijk kwalitatief te onderbouwen. Waar mogelijk worden kwalitatieve gegevens (beperkt) kwantitatief onderbouwd of wordt toegeleucht waarom dit niet mogelijk is”.*

Criterion b; ruimte

Subcriterium 2: Profiel van de instelling

“De regeling beoogt te bewerkstelligen dat in de praktijk vernieuwing vaker via al bestaand aanbod wordt gerealiseerd en dat instellingen intensief onderling de samenwerking en afstemming opzoeken over het opleidingsaanbod en daarbij ook rekening houden met wat past bij de instellingsprofilering.”

De definitie van instellingsprofilering ziet OCW in dit geval als (uit definities I) *“de individuele onderscheidende profielkeuzes van de instelling die zijn gemaakt in onderlinge regionale en sectorale afstemming met andere kennisinstellingen, het werkveld en andere maatschappelijke partners ten aanzien van het portfolio van opleidingen, onderzoeksgebieden (zwaartepunten) en de onderwijs- en onderzoeksvisie en daaruit voortvloeiende beleidskeuzes. Hierbij kan worden aangesloten bij hetgeen over het profiel van de instelling is opgenomen in het instellingsplan of ander strategisch plan (op instellingsniveau) van de instelling”.*

Reactie VH: De VH ziet deze definitie graag uitgebreid met de professionele of academische oriëntatie (zie definities en reactie op criterium a arbeidsmarktbehoefte) wat in dit sub criterium doorwerkt. Het aanbod wetenschappelijke masters is reeds vele malen groter en wordt tot op heden als ‘verwant opleidingsaanbod’ beoordeeld met professionele masters maar is niet verwant. De instellingsprofilering zoals bedoeld in het artikel ligt doorgaans vast in het instellingsplan.

Artikel 10: Benodigde informatie bij het samenvoegen van bestaande opleidingen

Reactie VH: Dit vraagt om een herijking van De Richtlijn verbreding opleidingen 2017 van de NVAO. Ook de verruiming van het percentage eindtermen waarvan mag worden afgeweken (en worden vastgelegd) zal een stimulerend effect hebben op de samenvoeging van opleidingen zoals beoogd in deze Regeling (zie ook reactie bij algemene toelichting).

Varia

Opleidingsnaam, opleidingstaal en Croho-indeling

Reactie VH: Zal door de NVAO worden gedaan en niet meer (ook) door het CDHO. Deze aanpassing steunt de VH.